

Radniční listy bez cenzury

Martin Kameník

realizátoři projektu:

za finanční podpory:

O projektu:

- Zaměřuje se na **periodika vydávané samosprávami z veřejných rozpočtů.**
- Poukazuje na problém **nevyváženosti obsahu periodik:**
jednostranný obsah vylučující veřejnou diskusi,
z veřejných prostředků placená propagace vládnoucí
politické strany,
neobjektivní informování o úspěších a neúspěších
vedení radnice
- Analyzuje **rozsah a příčiny problému** a navrhuje
možné řešení situace.

Cíle výzkumu

- identifikace podstatných charakteristik periodik z hlediska svobodného šíření informací
- zjistit, které prvky přispívají k vyšší pluralitě názorů,
- popsat typické rysy vydávaných periodik
- najít extrémní případy využití/zneužití periodik
- podpořit zjištěnými skutečnostmi doporučení pro vydávání periodik

Rozsah průzkumu

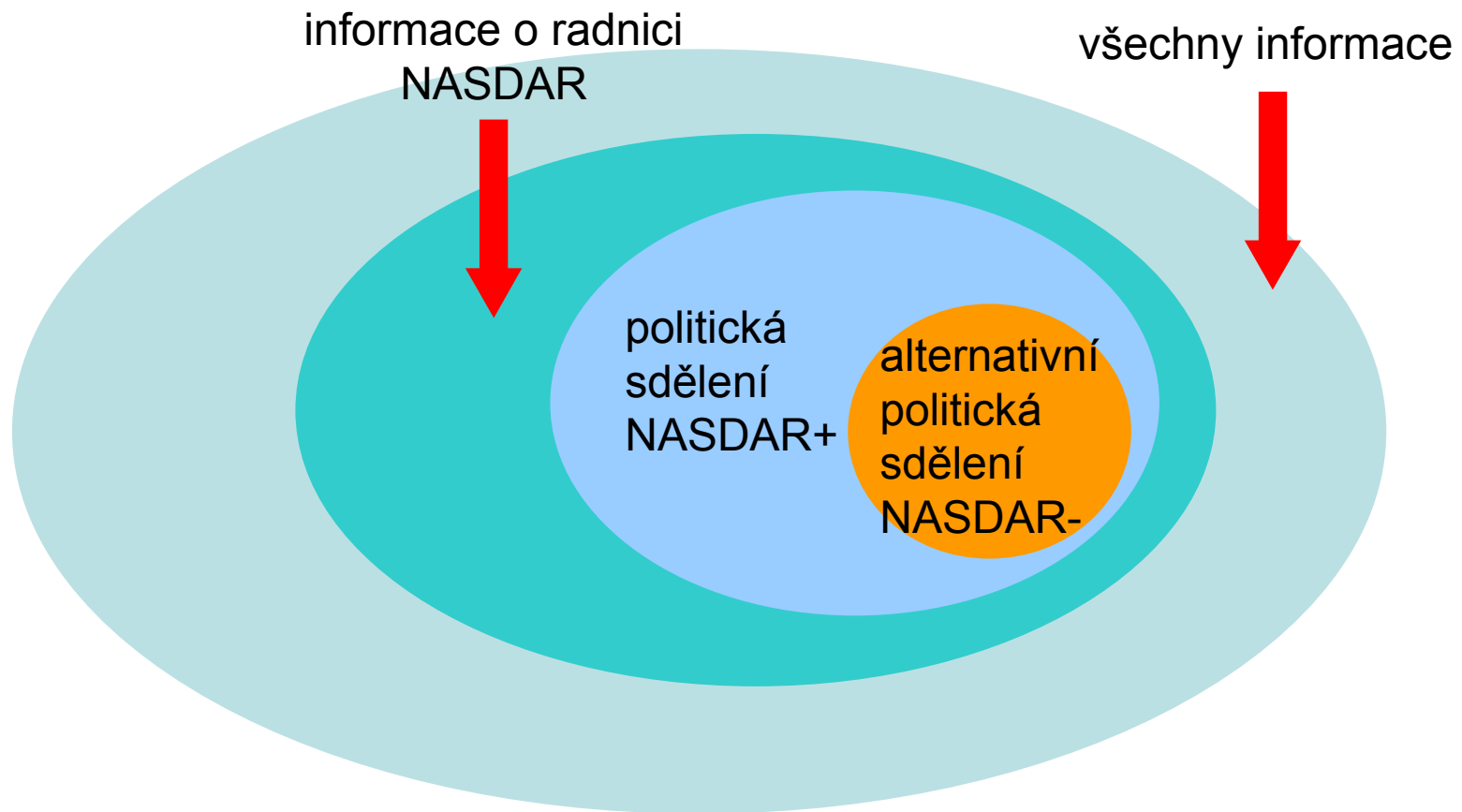
V rámci projektu se analyzovalo 500 čísel na 7 187 tiskových stranách, vždy po pěti čísel u každého ze 100 různých listů všech krajů a výběru měst i obcí v ČR v období duben-říjen. Výběr obcí odpovídá statistickému vzorku ČR.

Definice radničních periodik

- tištěná periodika na území ČR
- podpořená veřejnou autoritou, tj.
- vydávané přímo samosprávou nebo vydávané jménem samosprávy jiným subjektem na základě smluvního vztahu

Metodika průzkumu

Dělení informací z hlediska obsahové analýzy

Hlavní parametr IRON

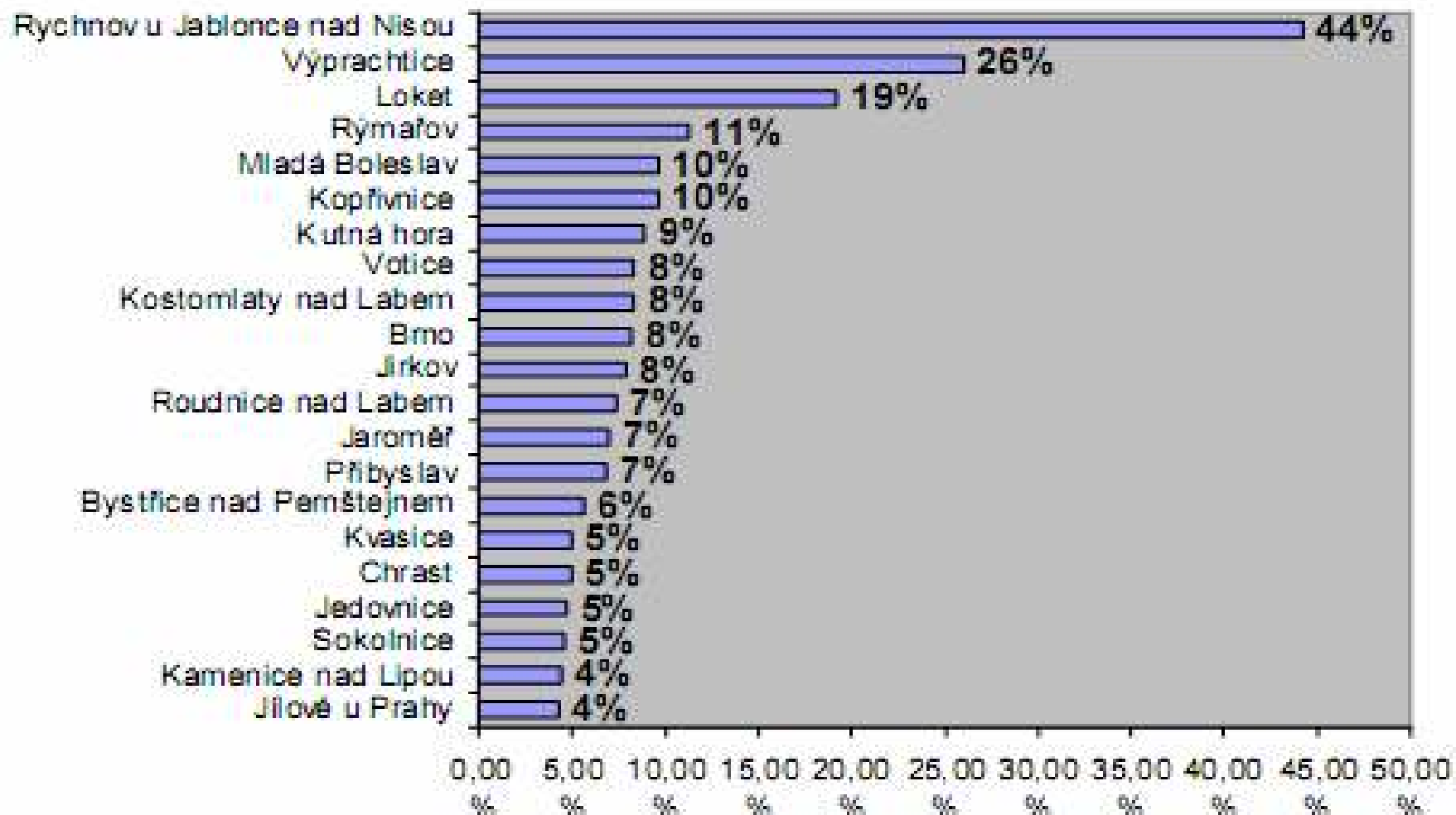
Poměr informací vyjadřující odlišné názory od názorů
radnice

Index Různosti Názorů radnice (IRON)

$$\text{IRON} = \text{NASDAR-} / \text{NASDAR+} \times 100\%$$

Výsledky průzkumu

IRON - 20 nejlepších

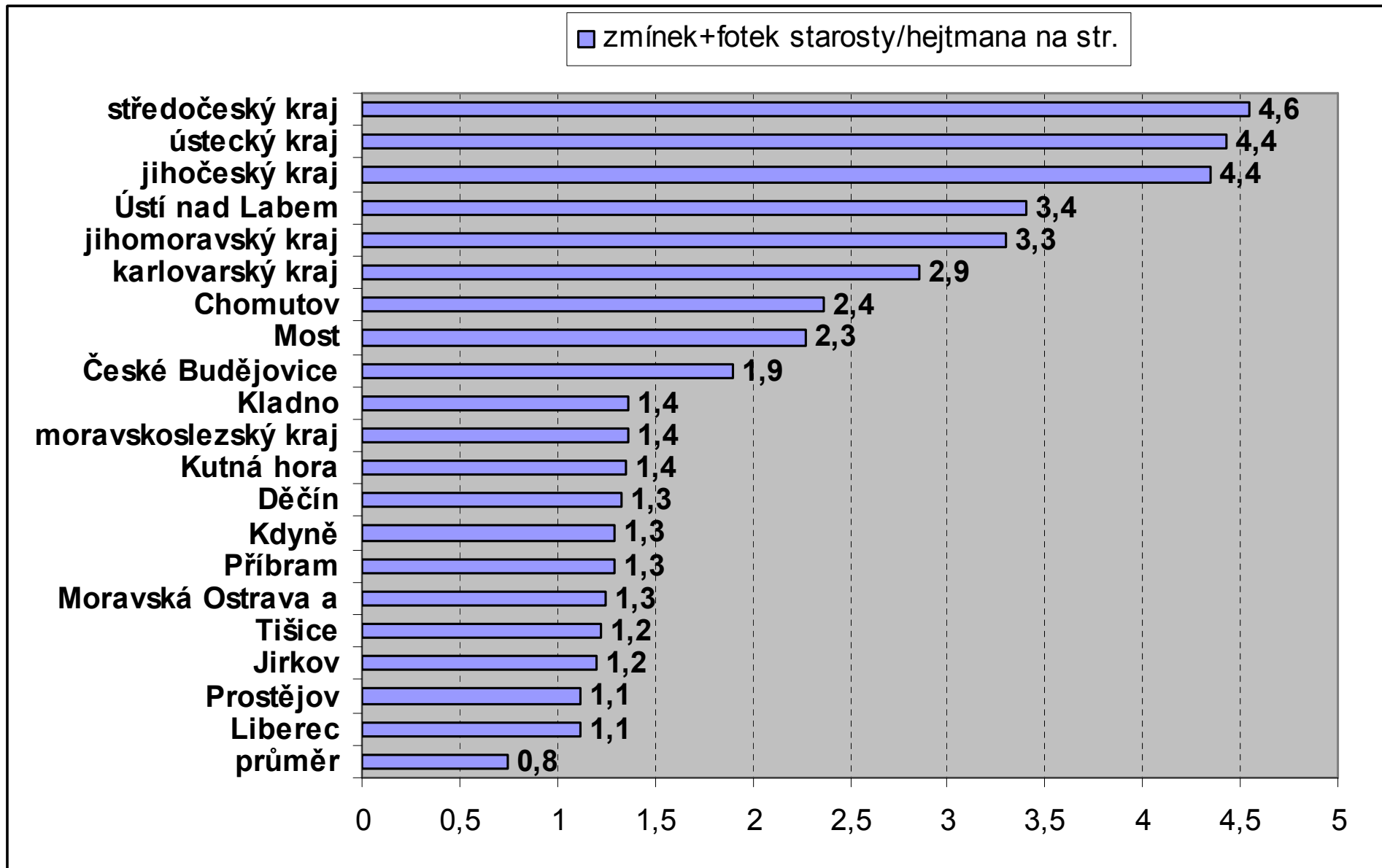
Rekapitulace IRON

- celkový průměr IRON v ČR = jen **2,6%** !
- jen 48% periodik vůbec připustí jakýkoliv alternativní názor, byť v nepatrné míře
 - jen **39%** nad 1%
 - jen **24%** nad 3%
 - jen **15%** nad 5%
 - jen **4%** nad 10%
 - jen **3%** nad 15%

Indikátory nízkého IRON

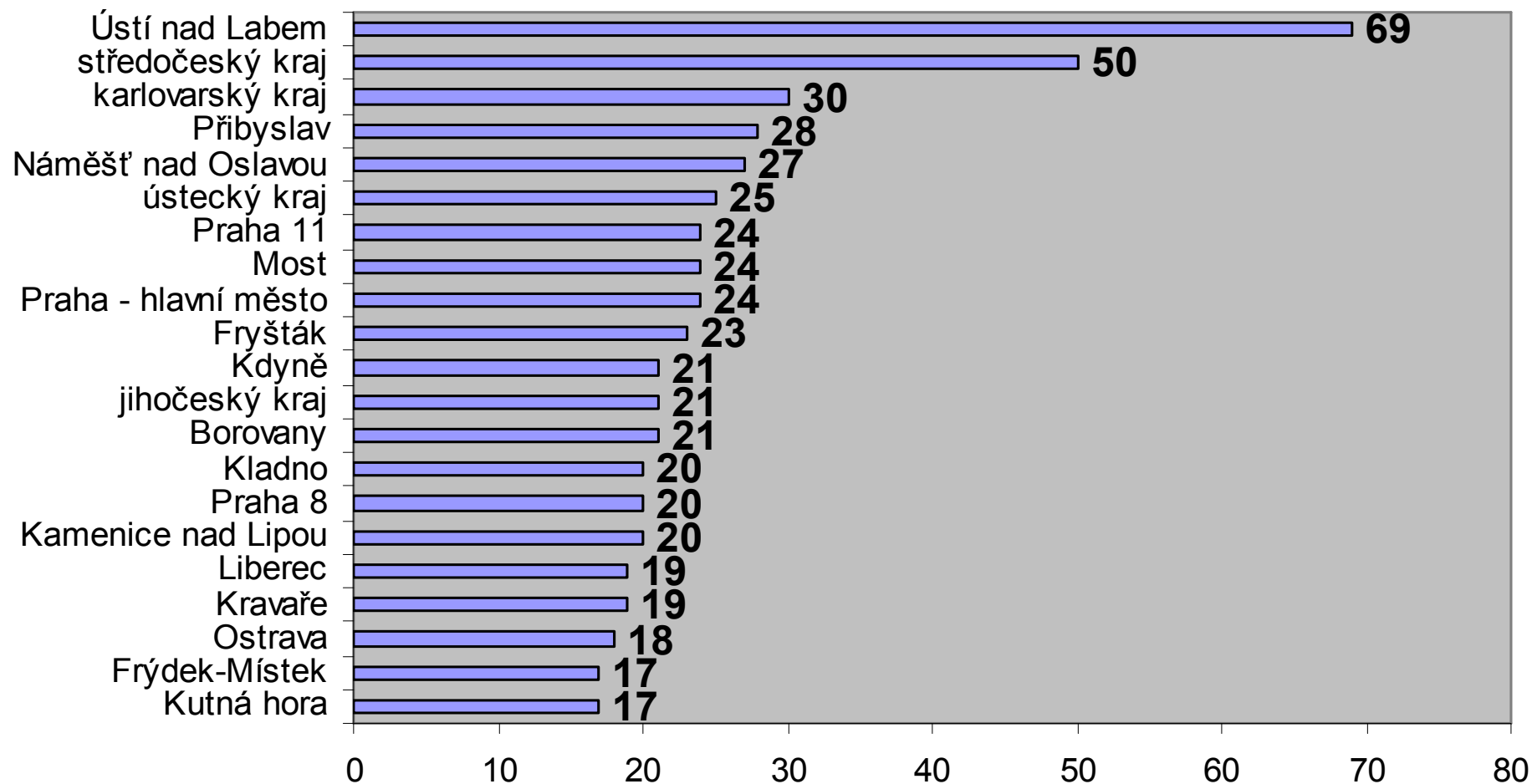
- Poškozující forma příspěvku (nápravné komentáře, podřadné místo alternativního sdělení)
- Periodikum je stylizováno „apoliticky“, tj. vylučuje polemiku, zvyšuje jednostrannost
- Vysoký počet fotografií starosty (hejtmana, primátora)
- Periodikum vydává úřad

Počet zmínek + foto starosty/hejtmana na stránku

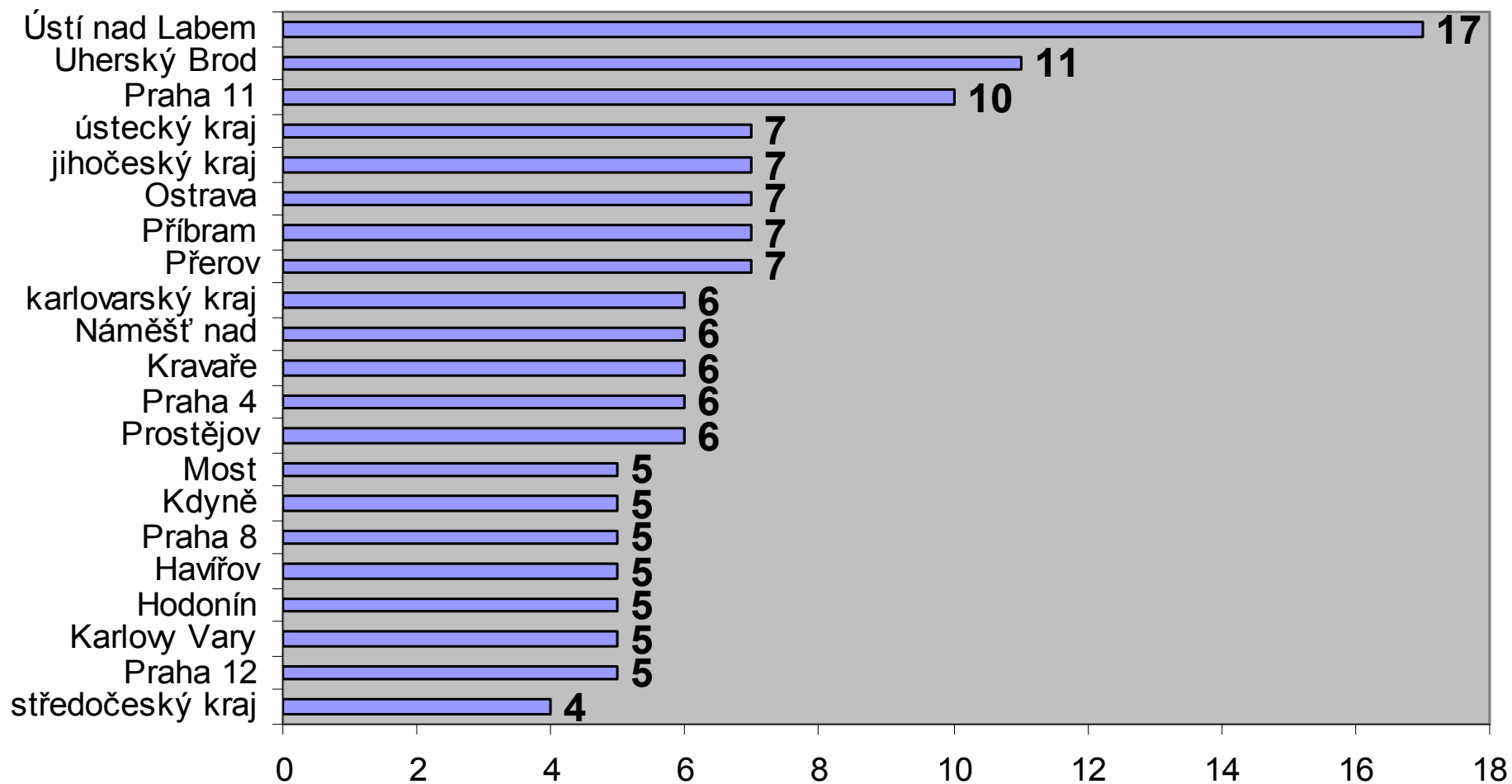
69 zmínek na 16 stranách

starosta zmínka v jednom čísle

17 fotek na 16 stranách

starosta fotka v jednom čísle

Nejčastější problémy při vydávání radničních periodik

- 1) ve většině případů nesplňují základní principy média veřejné služby, chybí nebo je potlačena názorová pluralita, neobjektivně informují občany o činnosti radnice
- 2) jsou masivně cenzurována a zneužívána ve prospěch aktuální místní vládnoucí politické síly
- 3) jsou zneužívána pro politickou propagaci jedné lokální vládnoucí politické strany, která je hrazena ze společných veřejných zdrojů
- 4) dochází k významnému střetu zájmů při účasti politiků při vydávání periodik a kontrole jejich obsahu

Cena radničních periodik

- cena na vydávání radničních periodik se v ČR odhaduje na cca. **400 mil. Kč** ročně, financované veřejnými zdroji
- cestou radničních periodik je financována propagace místně vládnoucích politických stran v mnohonásobně vyšším rozsahu, než cestou státního příspěvku a jeho použití (spolu s dary) na oficiální volební kampaň
- riziko zneužití veřejných prostředků k omezování svobodní soutěže politických stran zejména na místní úrovni je vysoké

Pozitivní role radničních periodik

- obohacení veřejné diskuse,
- větší zapojení občanů do rozhodování o místních záležitostech,
- praktický rádce pro různé životní situace.

Právní úprava vydávání radničních periodik

Ústava + Listina:

- Právo na svobodu projevu
- Informační povinnost veřejné moci
- Volná soutěž politických sil
- Zákaz cenzury

Zákon o obcích:

- nabízí možnost informování o zasedání zastupitelstva obce a o činnosti orgánů obce „způsobem v místě obvyklým, tzn. lze ji plnit i místními novinami, rozhlasem, televizí atp.
- ukládá povinnost pečovat v souladu s místními předpoklady a zvyklostmi o vytváření podmínek pro uspokojování potřeb svých občanů, tzn. včetně **potřeby informací**

Tiskový zákon:

- pro periodické tiskoviny nestanovuje požadavek nestrannosti a vyváženosti obsahu
- povinnosti registrační
- povinnosti evidenční
- povinnosti obsahové

Veřejnoprávní média

- Česká televize (zákon č. 483/1991 Sb.)
- Český rozhlas (zákon č. 84/1991 Sb.)
- Česká tisková kancelář (zákon č. 517/1992 Sb.)
- radniční periodika (žádná speciální úprava)

Obsahové povinnosti

- poskytovat objektivní a vyvážené informace nezbytné pro svobodné vytváření názorů. Názory nebo hodnotící komentáře musí být odděleny od informací zpravodajského charakteru.
- zajistit, aby ve zpravodajských a politicko-publicistických pořadech bylo dbáno zásad objektivity a vyváženosti a zejména nebyla v celku vysílaného programu jednostranně zvýhodňována žádná politická strana nebo hnutí, popřípadě jejich názory nebo názory jednotlivých skupin veřejnosti, a to s přihlédnutím k jejich reálnému postavení v politickém a společenském životě.
- sestavovat programovou skladbu tak, aby ve svém vysílání poskytoval vyváženou nabídku pro všechny obyvatele se zřetelem na jejich věk, pohlaví, barvu pleti, víru, náboženství, politické či jiné smýšlení, národnostní, etnický nebo sociální původ a příslušnost k menšině.

Inspirace pro radniční periodika

- požadavek vyváženosti, obsah pro celé spektrum zasažené populace
- speciální dozorový orgán
- obecně stanovené cíle, poslání radničních periodik

Navrhované změny

- 1) KODEX DOBRÉHO RADNIČNÍHO PERIODIKA
- 2) DESATERO – Základní pravidla tvorby periodika
- 3) Legislativní návrh změny zákona č. 128/2000 Sb., o obcích (obecní zřízení) a analogicky zákona o krajích, o hl. městě Praze

Principy vydávání periodik

- Periodikum jako aréna pro střetávání názorů, otázky a odpovědi – obousměrné předávání informací občan-zastupitel
- Ochrana názorů menšiny jako nezbytný předpoklad pro šíření informací ve veřejnoprávních médiích
- Odpovědnost za objektivní šíření informací potřebných pro svobodné vytváření názorů v souladu s Kodexem

DESATERO – kodex dobrého radničního periodika

1. Formu uveřejnění alternativních názorů (rozhovor, dopis, stanovisko) volí redakce
2. Komentáře jsou odděleny od zpráv
3. Vyhledávání alternativních sdělení je povinností redakce
4. Avizování témat připravovaných k uveřejněním zastupitelům, občanům, iniciativám
5. Omezení odmítnutí alternativních sdělení výjimečně (rozsah, urážlivé útoky osobní)

DESATERO – kodex dobrého radničního periodika

6. Povinnost zveřejnění stanoviska zastupitele či klubu (vč. opozičního)
7. Odstup od sdělení: neposuzování pravdivosti předkládaných sdělení (vyjma situací stanovených zákonem)
8. Nestrannost: uveřejnění alternativních sdělení bez „nápravných“ komentářů, ironizování, nezneužití možnosti vyjádřit se poslední
9. Vyváženost: rozhodnutí včetně protinávrhů, hlasování, diskuse, alternativních řešení
10. Budoucí připravovaná rozhodnutí: umožnit veřejnosti se vyjádřit, ovlivnit a spoluvytvářet.

Změna zákona o obcích

- o zřízení periodika rozhoduje zastupitelstvo obce
- zákonná definice radničního periodika
- vymezení povinností vydavatele či provozovatele periodika
- povinnost zřídit redakční výbor periodika, vymezení jeho pravomocí a povinností
- způsob kontroly vydávání radničních periodik
- principy prevence střetu zájmů

Oživení, o. s.
www.bezkorupce.cz